

ФИНАНСИРАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ БИБЛИОТЕКИ – ТЕКУЩО СЪСТОЯНИЕ И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ

Институт за пазарна икономика
Петър Ганев, ganev@ime.bg

Модел на финансиране

- Читалищни библиотеки – част от бюджета на читалищата, финансирани на база субсидирана численост от Министерство на финансите през бюджетите на общините
- Общински библиотеки – от бюджетите на общините
- Регионални библиотеки – по разходен стандарт за регионален културен институт + субсидия за площ
- Всички – собствени приходи от такси, глоби, услуги, проекти, дарения

Особености на модела

- Голяма значимост на ролята на държавното и общинското финансиране в бюджета на общинските библиотеки
- Зависимост от процеса на определяне на разходни стандарти, който често е непрозрачен и не добре обоснован
- Зависимост на читалищните библиотеки от приоритетите и бюджетирането на читалищата
- Зависимост от решения на общинските съвети при определянето на такси и други
- Дефицит на информация за реалното състояние на системата
- Ограничения пред самофинансирането

Динамика на финансирането (1)

- Данни на Министерство на финансите
- Финансирането на читалищните библиотеки само в рамките на читалищата
- При читалищата – по-бърз ръст (49%) в периода 2007 – 2015 г., отколкото при общите разходи за култура (37%); разходите достигат 68 млн. Лева
- Регионалните библиотеки имат 14% ръст за периода до 16 милиона лева
- Бюджетът на общинските библиотеки намалява с 9% до 1,5 милиона лева

Динамика на финансирането (2)

Динамика на консолидираните бюджетни разходи по функция "Култура" за обществените библиотеки, милиони лева

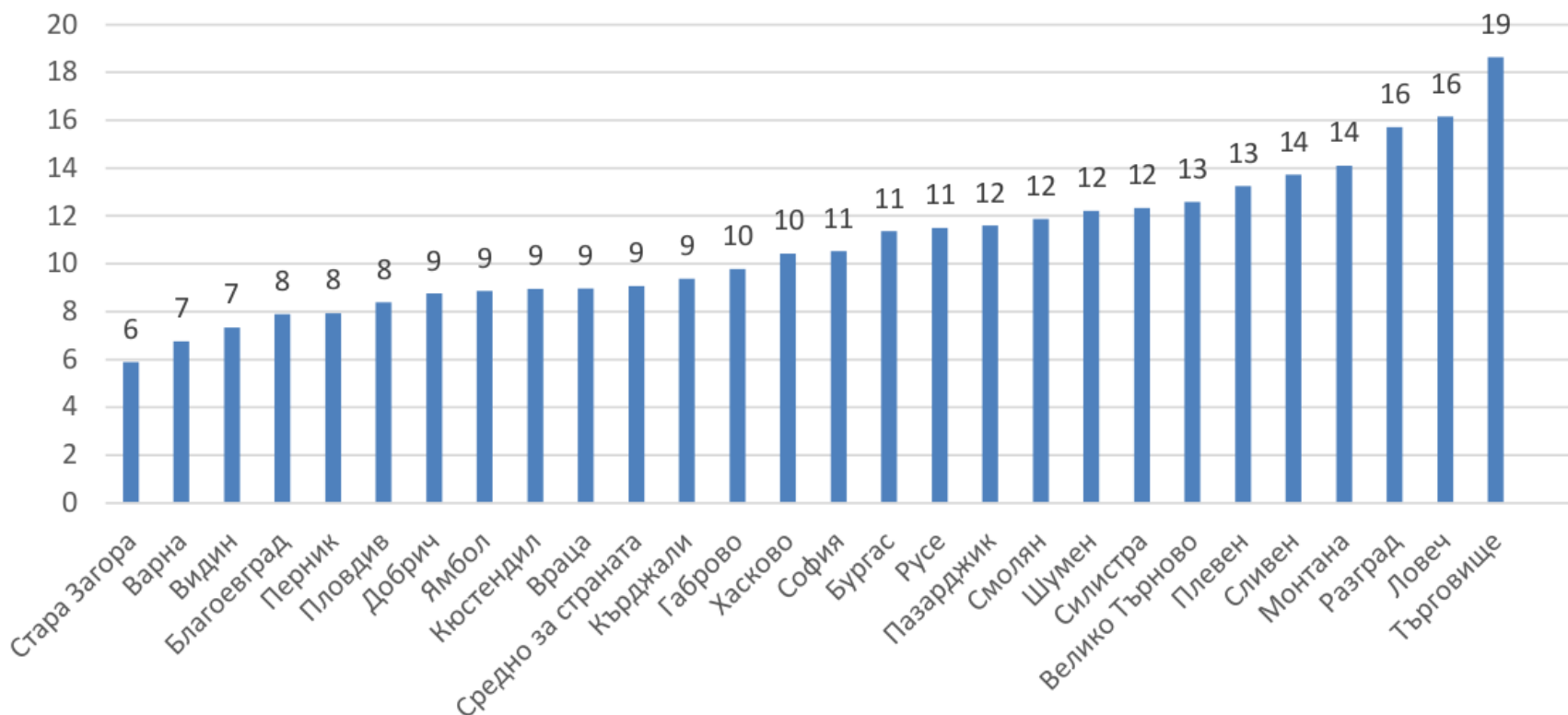

Състояние на мрежата (1)

- Последни данни на НСИ от 2013 г.
- Приблизително 660 хиляди читатели; най-малко – в област Видин, най-много - в област Пловдив от общия брой читатели
- Между 6 и 19% от жителите на различните области са читатели в библиотеките
- Общо 7,8 милиона посещения, между 10 и 15 на читател в различните области
- 51 милиона достъпни библиотечни единици
- Бавно обновяване на библиотечния фонд

Състояние на мрежата (2)

Читатели като дял от цялото население на областите, 2013 г., %

Състояние на мрежата (3)

- Ефикасност на разходите:

Вид библиотека	Лева/читател	Лева/посещение
Регионална	100	7
Общинска	55	3
Читалищна	58	5

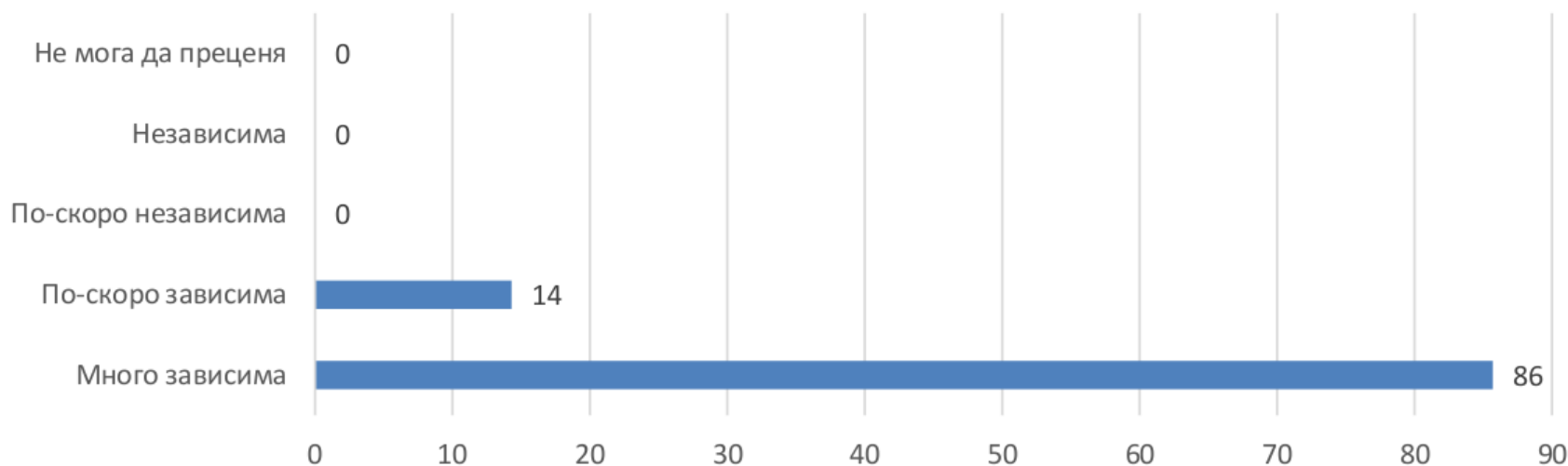
- Евробарометър 2013 – едва 18% посещават обществени библиотеки, 48% нямат интерес, а едва 8% оценяват услугата като слаба
- Много ниско заплащане – 589 лева брутна месечна заплата през 2015 г., спрямо 878 лева средно за страната

Допитване до библиотеките (1)

- Почти пълна зависимост на обществените библиотеки от държавно и общинско финансиране
- Основните разходи - за персонал, въпреки ниското заплащане
- Недостатъчно средства за обновяване на фонда и поддръжка на ИКТ и Интернет
- Повечето библиотеки оценяват финансовото си състояние като относително добро
- Като важен проблем се разпознава липсата на финансова самостоятелност

Допитване до библиотеките (2)

Оценка на зависимостта на регионалните и общински библиотеки от държавния бюджет(% от библиотеките)

Допитване до общините

- Повечето оценяват управлението на средствата на общините като относително добро
- Личи липса на административен капацитет в общините за добро управление на дейността на библиотеките
- Застават за по-голяма финансова независимост на библиотеките, но по-скоро нямат конкретни предложения за извършването на такива

Предложения за реформа (1)

- Преминаване към финансиране въз основа на показатели за качество и резултат вместо субсидирана численост – най-подходящи са стандартите за библиотечни дейности
- Преходен период за достигане на стандартите
- Оптимизация на библиотечната мрежа – изготвяне на карта въз основа на населението и потреблението на услуги; окрупняване на обществените библиотеки
- Бюджетно отделяне на читалищните библиотеки от читалищата с цел независимо вземане на решения

Предложения за реформа (2)

- Разширяване на независимостта на вземане на решения на управата на библиотеките
- Повишаване на собствените приходи чрез предоставяне на повече услуги и възможност за самостоятелно определяне на таксите от библиотечната управа
- В дългосрочен план, фискална децентрализация и прехвърляне на ангажемента за поддръжка на библиотеките на общините